

Як підвищити ефективність виробництва тваринницької продукції

вирішували учасники міжнародної науково-практичної конференції, що проходила 12—13 жовтня на базі Республіканського унітарного підприємства "Науково-практичний центр Національної академії наук Білорусі по тваринництву". Серед учасників форуму були науковці з Росії, України, Молдови, Білорусі

Сучасне високорозвинене тваринництво для Білорусі, як і для багатьох країн, — основа продовольчої безпеки, найважливіша умова збереження суверенітету і незалежності держави. Для прискорення науково-технічного прогресу в сільському господарстві Програмою розвитку країни Білорусь до 2010 року передбачено створення науково-практичних центрів. Зокрема, такий орган Національної академії наук Білорусі по тваринництву включає дочірні унітарні підприємства: Інститут експериментальної ветеринарії ім. С.Н. Вишельського, Інститут рибного господарства, дослідні наукові станції з птахівництва і племінної справи "Заречье". Це дало змогу сконцентрувати науковий потенціал на розв'язанні нагальних проблем галузі.

Зараз у тваринництві республіки виробляється близько 60% вартості валової продукції усього сільського господарства. Головне завдання якого — повне забезпечення внутрішнього ринку продовольчою продукцією вітчизняного виробництва, а також створення певного експортного ресурсу.

Так, виробництво молока збільшилось проти рівня 2000 року в 1,6 раза. Продуктивність корів перевищила 4-тисячний рубіж порівняно з 2154 кг молока від корови у 2000 році. М'яса одержано 1 млн. т замість 620 тис. т у 2000 році. Такі результати забезпечили експорт молока більше 50%, питома вага м'ясопродуктів на експорт сягає майже 20%. Кожний кілограм приросту виробництва молока і м'яса — це продукція на експорт, а значить має бути конкурентоспроможною за всіма світовими вимогами до якості. Тому аграрна наука покликана прискорити впровадження науково обґрунтованих сучасних ресурсозберігаючих технологій і збільшити свій внесок у розв'язання поставлених перед трудівниками села завдань: запропонувати конкурентноздатні породи худоби і птиці; ефективні технології; висококваліфіковані кадри і забезпечити мотивацію їхньої праці.

Молочне та м'ясне скотарство

Для дотримання визначеного державою курсу в республіці створено білоруську чорно-рябу породу великої рогатої худоби, генетичний потенціал якої на рівні 7—7,5 тис. кг молока. Вона спроможна на 100 кг своєї живої маси продукувати 1500

кг молока при затратах корму 0,7—0,8 к.од. на 1 кг молока. Нинішнє завдання селекціонерів підвищити генетичний потенціал цієї породи до 10000 кг молока при жирності 3,6—3,9%, білковомолочності 3,2—3,3% за рахунок інтенсивного вирощування ремонтного молодняка і повноцінної годівлі тварин на всіх етапах виробничого процесу.

При селекційному центрі молочного скотарства створено незалежну експерт-бонітерську службу (групу) з оцінки племінної цінності плідників і корів активної частини популяції за основними селекціонованими ознаками, де здійснюють відбір потенційних батьків і матерів майбутніх плідників, спланований відбір та замовні парування рекордисток. До речі, племінний матеріал (сперму, плідників) країна завозить обмежено лише для потреб племінних заводів.

Планується довести по країні молочну продуктивність корів до 6000 кг молока, що вважається оптимальним рівнем економічної доцільності.

Водночас в Білорусі сприятливі умови для розв'язання проблеми збільшення виробництва яловичини. Наявність великої кількості луків і пасовищ (1/3 площі сільгоспугідь) повністю забезпечують м'ясну худобу найдешевшими зеленими кормами влітку і об'ємними — взимку.

Білоруські селекціонери сподіваються поголів'я корів м'ясної породи довести до 200—250 тисяч голів. Для цього в товарних молочних стадах 15—20% низькопродуктивних корів доцільно осіменяти спермою м'ясних бугаїв, не відмовляючись від розведення комбінованих за продуктивністю порід, приміром, симентальської.

Крім того, виводитимуть і білоруські типи м'ясної худоби "Поліський", "Вітебський" та інші, які в умовах країни піддавались інтенсивній відгодівлі при мінімальних трудових і матеріально-фінансових затратах.

Розвиток свинарства

Головними напрямками розвитку свинарства в Білорусі визначено подальше удосконалення існуючих в республіці порід свиней шляхом моделювання і прогнозування селекційного процесу.

Науковцями створені вітчизняні породи і типи м'ясних свиней, які за своїми продуктивними якостями відповідають кращим зарубіжним аналогам, зберігаючи високу резистентність.

До основних планових порід належить білоруська велика біла, (92% від чистопорідного поголів'я), білоруська чорно-ряба — 32, білоруська м'ясна — 4, а також дюрок, ландрас, естонська беконна, які набирають 1%.

Генетична зумовленість високих товарних показників тварин білоруської великої білої породи підтверджується їх удосконаленням зі зміною поколінь. За 7 поколінь середньодобові прирости свиней збільшилися на 2,5%, маса задньої частини туші на 4,5, затрати корму на 1 кг приросту знизилась на 1,7, товщина шпигу над 6—7 хребцями на 6,2%. Ці свині мають унікальні властивості до адаптації і розведення в різних технологічних умовах: від приватних і фермерських господарств до сучасних промислових комплексів, забезпечуючи одержання здорового численного потомства і якісної продукції.

Великим генетичним досягненням є виведення білоруської м'ясної породи свиней методом складного відтворного схрещування білоруського і полтавського типів, у створенні яких використано генофонд великої білої породи, шведського йоркшира, ландраса, естонської беконної, миргородської, п'єтрена і уссекс — седельбекської.

Багатоплідність тварин цієї породи дорівнює 10,9 гол., молочність — 50,8 кг, відбито поросят — 9,6 гол., маса гнізда в 35—40 днів — 84,9 кг; вік досягнення живої маси 100 кг — 174 дні, середньодобовий приріст — 829 г, затрати кормів на 1 кг приросту 3,24 к.од., вихід пісного м'яса — 62,0%.

Чисельність племінного поголів'я цієї породи становить більше 5000 свиноматок та 150 кнурів-плідників, які зосереджені в 6 господарствах.

Промислове свинарство спроможне давати понад 85% від загального виробництва свинини сільськогосподарськими підприємствами республіки з рівнем продуктивності

на відгодівлі 800—900 г/добу з реалізацією на забій 16—18 поросят на відгодівлі за рік від однієї свиноматки.

На племінних заводах, селекційно-гібридних центрах і комплексах з високою (54—108 тис. гол.) концентрацією поголів'я, де є власні племферми, створені (або створюються) свої пункти і станції штучного осіменіння. Але й для них передбачається закупка сперми високопродуктивних плідників.

За 2006 рік одержано 3,5 млн. голів помісного і гібридного молодняку, в т.ч. 1,32 млн. двох- і 2,0 млн. голів трьохпородного, що становить 79% від усього одержаного приплоду. Середня жива маса поголів'я, що реалізується, 95 кг, з них I категорії — 15%, другої — 52.

Причина низької категорійності — незацікавленість товаровиробників у вирощуванні м'ясної свинини, закупівельна ціна якої лише на 3,5% вища від II категорії, а затрати на її виробництво потребують дорогих кормів з високим вмістом білка, використанням м'ясних генотипів, високого рівня селекційної роботи тощо.

Добре зарекомендована також білоруська чорно-ряба порода свиней, яка найкраще пристосована до умов промислового виробництва, де збереження поросят сягає 89—95%. Селекційна робота з цією породою направлена на підвищення м'ясної продуктивності і використання в якості батьківської і материнської породи в системі гібридизації свинарства. Особливо втішні результати одержані від двохпородного схрещування з великою білою породою. Це — підвищення багатоплідності, молочності, середньодобових приростів на відгодівлі.

При великомасштабній гібридизації на великих комплексах виявляються деякі вади використаних імпорتنих порід. Так, виникла необхідність виведення білоруського заводського типу в породі дюрок, який уже апробований в 4-х великих племінних господарствах. На часі створення білоруського типу ландрас, з відповідністю технологічним умовам комплексів.

Кормозабезпечення

У кормовиробництві кількісна проблема вже подолана. Але третина кормів через свою низьку якість не оплачується продукцією. Готується програма щодо поліпшення кормової бази. Йдеться про збільшення посівів засухостійких кормових

культур, які мають стабільну урожайність навіть в екстремальних умовах. Це такі культури як просо, пайза, сорго, сорго-суданковий гібрид, їх суміші з бобовими культурами, люцерна в чистому посіві та у поєднанні зі злаковими травами. Найбільшу кількість сухих речовин (102 ц/га) у фазі молочно-воскової стиглості одержано з посівів пайзи і сорго-суданкового гібриду, а найбільшу врожайність зеленої маси (518 ц/га) дали змішані посіви пайзи (70%) з люпином (30%), 98,2 ц/га кормових одиниць.

Для консервації (силосування) плющеного вологого зерна (дощі часто заважають збиранню зернових), інститутом розроблена консервуюча збагачувальна добавка із суміші карбаміду і патоки, розведених в молочній сироватці, яка при згодовуванні коровам дає підвищення молочної продуктивності на 6—8%, зменшення затрат на 3—4%.

Багато корисних доповідей стосувалося птахівництва, рибництва, технології одержання молока високої якості, розвитку трансгенної біотехнології, виготовлення лікувально-профілактичних препаратів, діагностики та лікування тварин.

Актуальним було обговорення тем щодо ресурсозберігаючих технологій, реконструкції старих свинокомплексів, котрі вичерпали свій ресурс і далі їх експлуатувати неможливо через виникнення хвороб (до 10—12 видів), частина яких зовсім "нові", внаслідок чого падіж новонародженого м'якотеля сягнув 50, а то й усі 70% .

Підтримка науковців і сільгоспвиробників

Увагу присутніх привернула також програма створення агромістечок з високим рівнем виробництва і належними умовами проживання працівників, яка коштує 1 млрд. доларів.

Наука в республіці фінансується за державними програмами, виконання яких суворо контролюється. Це становить близько 50—70% потреби в коштах наукових інститутів, решта поповнюється

за рахунок створення інвестиційних проектів для агропромислового комплексу тощо.

І, нарешті, найпереконливіший доказ ефективної державної політики у тваринництві: в країні працюють 105 комплексів, на яких зараз виробляється 20 тис. тонн свинини. Така ж картина і в птахівництві. Ринок повністю насичений продукцією власного виробництва.

Фінансується аграрне виробництво додатково ще й за рахунок Фонду підтримки сільського господарства, створеного з 2%-х відрахувань усіма галузевими підприємствами із виручки і становить близько 1 млрд. доларів. Ці кошти (майже 100 млн. доларів) перерозподіляються між господарствами на закупівлю техніки, стільки ж — на різні дотації.

Поступово створюються умови для усвідомлення аграріями своєї ролі не лише як власників землі, а й виробленої продукції.

***В.П.Славов, докт. с.-г. наук, чл.-кор. УААН,
П. Шуст, канд. с.-г. наук***

